

Seizoensoverzicht zomer 2023

Zeer warm en zonnig, maar aan de natte kant

Klaas Ybema, Harm Zijlstra

Na de recordwarme en -zonnige juni was het alleen nog maar de vraag of de zomer zeer warm of recordwarm zou worden. Dankzij een wat koelere tweede helft kwam dat laatste er niet van. Ik heb niemand ontmoet die dat erg vond. Toch eindigde de zomer overal in de top tien van warmste zomers en op de meeste plaatsen gold hetzelfde voor de zonneshij. Het went, want vorig jaar was het nog extremer. Ondanks de zeer droge juni en dankzij de natte maanden die volgden, kwam het neerslaggemiddelde nog iets boven normaal uit. Het aantal onweersdagen lag rond normaal en storm Poly op 5 juli was de onbetwiste blikvanger van het seizoen. Of het dieptepunt zo u wilt.

Temperatuur

De gemiddelde zomertemperatuur kwam landelijk op 18,2 °C uit, bijna een graad boven normaal. In De Bilt werd 18,4 °C berekend tegen 17,4 normaal; dit was goed voor een vijfde plaats na 1900. Voor Vlissingen (18,7 graden) was het zelfs op drie na de warmste zomer 'ooit', maar voor het hele land geldt dat de zomer vorig jaar warmer was. De gemiddelde maximum temperatuur varieerde van 24,8 °C te Eindhoven (lijkt wat af te

Tabel 1. Warmste zomers
(De Bilt; 1901-nu)

2018	18,9
2003, 2022	18,6
2006	18,5
1976, 2019, 2023	18,4
2020	18,3
1983, 1995	18,2

Tabel 2. Temperatuur (De Bilt)

	juni	juli	augustus	zomer	normaal
gem. temperatuur	19,4	18,1	17,6	18,4	17,4
afwijking	+3,2	-0,2	-0,3	+1,0	
max. ≥ 20	28	24	23	75	64
max. ≥ 25	16	6	8	30	22
max. ≥ 30	2	1	0	3	5

Tabel 3. Temperatuur (extremen)

	hoogste maximum (datum)			laagste minimum (datum)		
juni	32,3	(11)	Gilze-R / Hoek v Holland	4,4	(07)	Holsloot
juli	34,8	(09)	Arcen	7,0	(21)	Eelde
augustus	29,4	(11)	Ell / Nieuw-Beerta	6,4	(29)	Dwingeloo
	laagste maximum (datum)			hoogste minimum (datum)		
juni	12,8	(01)	Leeuwarden	19,7	(11)	Eindhoven
juli	16,3	(05)	Lauwersoog	19,5	(09)	Maastricht-vv
augustus	14,4	(06)	Maastricht-vv	19,3	(19)	Laaksum

wijken van de omgeving) tot 20,7 °C te Hoorn (Ters.) en Lauwersoog. De Bilt kwam tot 23,3 °C (normaal 22,3) bij een gemiddeld minimum van 13,0 °C. Dat was een recordhoge waarde na 1900; het oude stond op 12,9 graden uit de zomers van 1992, 2016, 2018 en 2020. Landelijk liep dit cijfer uiteen van 15,5 °C te Vlissingen tot 11,2 °C in Eelde. De uitersten bedroegen in De Bilt 32,2 °C op 8 juli en 8,4 °C op 25 juli. Dat laagste minimum lag nog nooit eerder zo hoog! Het vorige record stond op 8,2 °C uit de zomer van 1992. Het is het bekende verhaal: zomers worden

vooral warmer door het gebrek aan echt koel weer. Juni was in (vrijwel) het hele land de warmste ooit gemeten. Oude records uit 1917, 2003 of 2019 verdwenen uit de boeken. Het gemiddelde van 20,6 °C te Eindhoven betekende een nieuw landelijk record en dat geldt eveneens voor het gemiddelde maximum van 26,7 °C te Arcen en het gemiddelde minimum van 15,3 °C in Vlissingen. De tweede decade was overal de warmste ooit gemeten en de periode 9 t/m 18 juni was in De Bilt op één na (in 1976) het warmste 10-daagse tijdvak in juni met een gemiddelde van

21,8 °C. Het etmaalgemiddelde van 10 juni te Vlissingen (24,3 graden) betekende een plaatselijk decadercord en hetzelfde geldt voor de 24,7 graden als etmaalgemiddelde van 25 juni te De Kooy. Van 9 t/m 26 juni werd in De Bilt een reeks van 18 dagen genoteerd met gemiddelden van ≥ 18 °C. Zo vroeg in de zomer kwam dat nooit eerder voor. Zowel het aantal warme dagen (28), als het aantal zomerse dagen (16) en het warmtegetal (63,7) waren in De Bilt in juni nog nooit zo groot geweest. Juni grossierde in records. Arcen noteerde 30 warme dagen en op verschillende

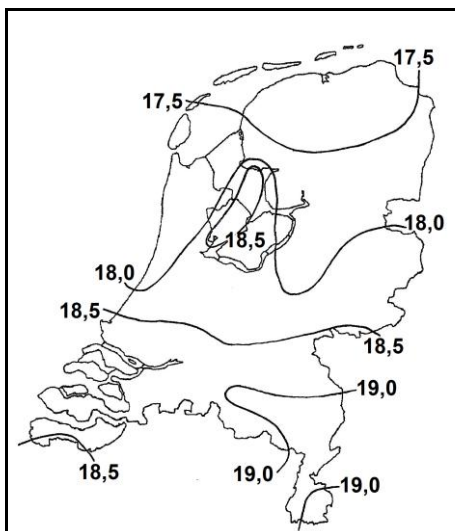

Fig. 1 Gemiddelde etmaaltemperatuur

Gemiddeld	18,2
Normaal	17,3
Arcen / Eindhoven	19,1
Hoorn-Terschelling	17,1

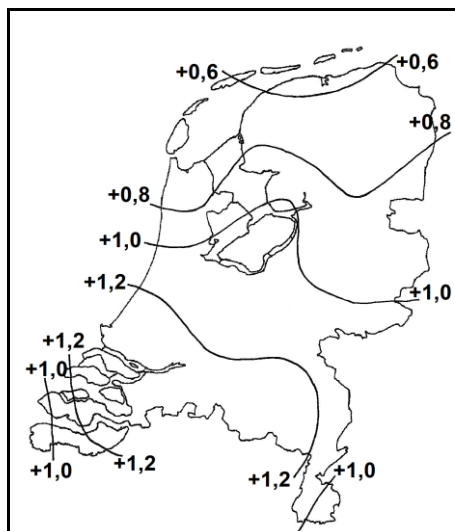

Fig. 2 Afwijking temperatuur

Gemiddeld	+0,9
Diverse plaatsen	+1,3
Lauwersoog	+0,5

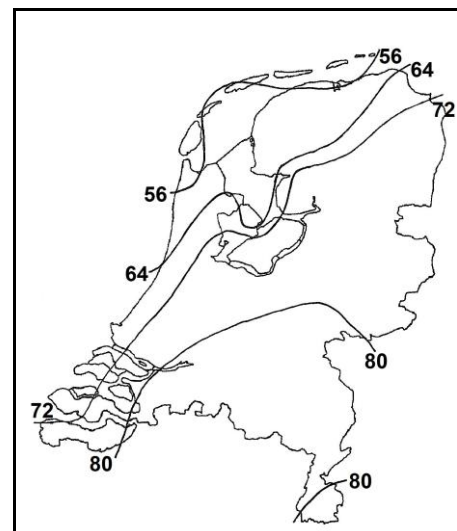

Fig. 3 Aantal dagen 20 graden

Gemiddeld	74
Normaal	60
Arcen	87
De Kooy	54

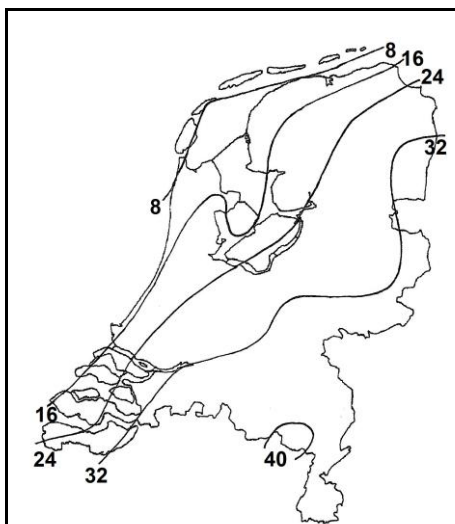

Fig. 4 Aantal dagen 25 graden

Gemiddeld	26
Normaal	20
Eil	40
Hoorn-Terschelling	7

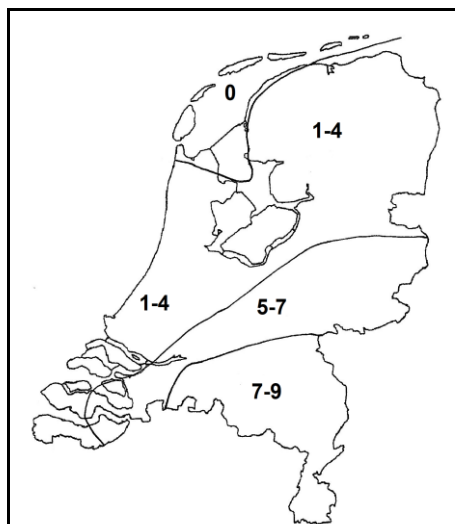

Fig. 5 Aantal dagen 30 graden

Gemiddeld	4,5
Normaal	4,6
Arcen / Eil	9
Noordelijk kustgebied	0

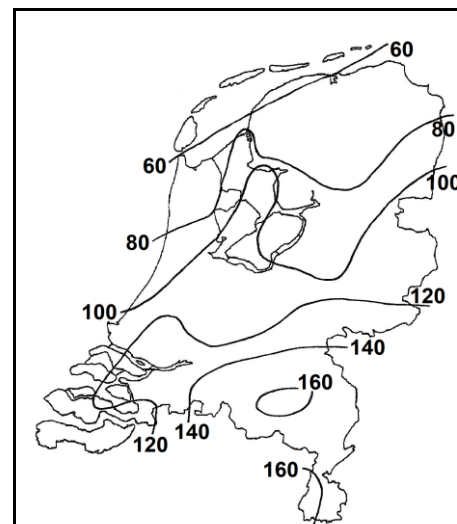

Fig. 6 Warmtegetal

Gemiddeld	108
Normaal	80
Eindhoven	164
Hoorn-Terschelling	46

plaatsen werden 19 zomerse dagen waargenomen. De warmte hield aanvankelijk in juli nog wat aan, culminerend in een tropische 8ste. De periode 10 juni t/m 9 juli kwam in De Bilt op een gemiddelde van 20,1 °C uit, waarmee een plek werd veroverd op de lijst van 30-daagse perioden van 20 graden of

warmer na 1900. Zo vroeg in de zomer gebeurde dat nog niet eerder. Halverwege de maand werd het wat koeler en de derde decade was zelfs aan de koude kant. Augustus kende een koele eerste decade, een vrij warm middenstuk en weer een frisse laatste week. Verrassend was het lage maximum op de 6de in De Bilt:

15,8 °C. Van dit soort datumrecords hebben we er niet veel meer. Het aantal warme en zomerse dagen lag flink boven normaal, maar dat geldt niet voor het aantal tropische dagen. De Bilt kwam met 75 warme dagen op een 5de plaats terecht na 1900, maar vorig jaar waren er meer (81). Het aantal van 30 zomerse

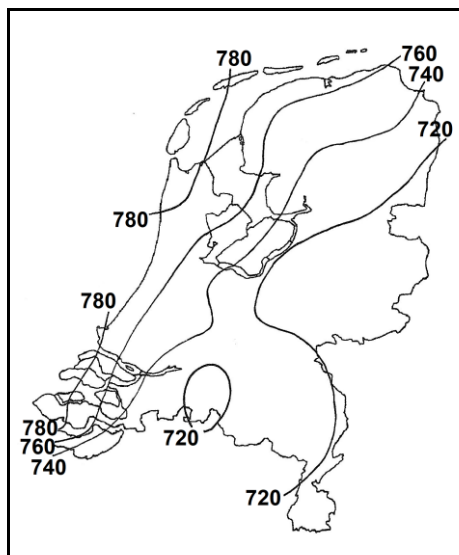

Fig. 7 Uren zon

Gemiddeld	741
Normaal	635
Vlissingen	791
Deelen	696

dagen was daar het hoogste sinds 2018 (37) en goed voor een 9de plaats. Zie verder de tabellen en kaartjes. Het warmtegetal varieerde van 164 in Eindhoven tot 46 op Terschelling en lag daarmee overal flink lager dan vorig jaar. De Bilt kwam op 115 uit tegen normaal 88.

Zonneschijn en straling

De zon scheen gemiddeld ruim 100 uren langer dan normaal en de verschillen binnen ons land waren gering. Behalve in Maastricht haalde de zomer op de hoofdstations een top tien notering na 1900. In Eelde (746 uren) bereikte het seizoen een zesde plaats. Overal echter was de zomer van vorig jaar nog belangrijk zonniger. Juni was overal zonniger dan ooit met meer dan 300 uren zon. Met 336 uren werd in Vlissingen een landelijk record geboekt (was 314 in Den Helder, 1970). In Vlissingen werd ook een recordaantal van 18 'heldere dagen' ($\geq 80\%$ zon) waargenomen. De Bilt noteerde er 16, waarbij een reeks van negen van 9 t/m 17 juni. Van 8 t/m 17 juni werden daar ruim 145 uren zon gemeten. Slechts eenmaal was er in juni een zonniger 10-daags tijdvak (eind juni 1976). Het 30-daagse tijdvak 19 mei t/m 17 juni

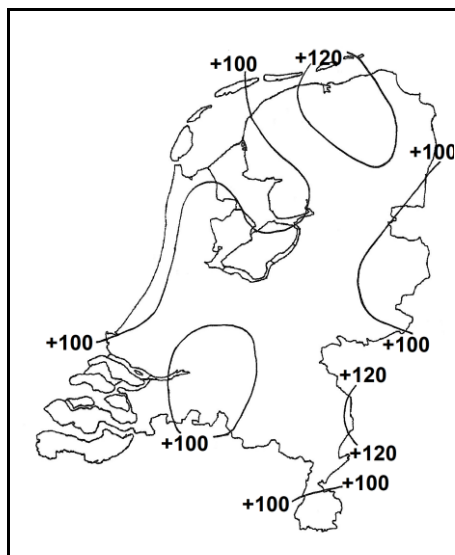

Fig. 8 Afwijking zon

Gemiddeld	+106
Eelde	+138
Twenthe	+88

Tabel 4. Zonnigste 30-daagse perioden (De Bilt; 1901-nu)

2023 (19 mei – 17 jun)	368
2018 (25 jun – 24 jul)	358
1976 (7 jun – 6 jul)	346
2020 (4 mei – 2 jun)	336
1989 (30 apr – 29 mei)	333

leverde in De Bilt bijna 368 uren zon op, wat nooit eerder is voorgekomen na 1900. Het oude record was 358 uren in 2018 (zie tabel 4). Juli kende overal een klein tekort aan zon, vooral door de sombere derde decade. Augustus begon nogal somber, maar kwam rond normaal uit. Het aantal zonloze dagen was gering en varieerde van vier te Ell tot nul in Hoek van Holland. De Bilt telde er twee (normaal drie). Het aantal 'heldere dagen' kwam daar uit op 21

Tabel 5. Zonneschijn (extremen)

hoogste aantal uren		
juni	336	Vlissingen
juli	239	Hoorn-Terschelling
augustus	232	De Kooy
laagste aantal uren		
juni	314	Deelen
juli	195	Deelen
augustus	176	Twente-vv

Tabel 6. Zonneschijn De Bilt

	aantal uren / zonloze dagen			
juni	326	(+119)	0	(-1)
juli	201	(-13)	2	(+1)
augustus	199	(+3)	0	(-1)
zomer	727	(+109)	2	(-1)

tegen 11 normaal en 25 vorig jaar. Dit cijfer liep uiteen van 25 in Vlissingen tot 16 in Deelen.

De totale globale straling bedroeg in De Bilt 175,3 kJ/cm² tegen 157,3 normaal. De hoogste etmaalwaarde werd op 10 juni gemeten te Hoorn (Ters.) met 3180 J/cm² en de laagste waarde bedroeg 409 J/cm² op 6 augustus te Deelen.

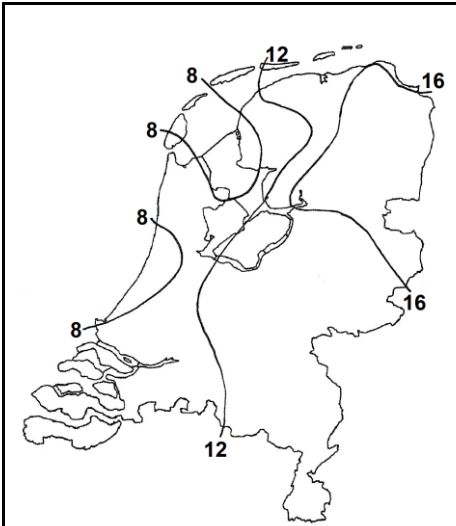
Wind

De landelijk gemiddelde windsnelheid van 4,0 m/s komt overeen met normaal. IJmuiden had de hoogste waarde met 7,2 m/s en in Heino werd 2,7 m/s berekend. Dat het in Arcen (1,7) niet waait, weten we inmiddels. De Kooy (5,1 m/s) zat dichtbij de normaalwaarde, maar in Vlissingen (6,1 m/s) waaide het meer dan de normale 5,5 m/s. Juni en augustus verliepen wat rustiger, juli juist onstuimiger dan normaal. Die maand zorgde met gemiddeld 7,3 m/s in Vlissingen zelfs voor een maand-record. Daar droeg zomerstorm Poly op de 5de zeker aan bij. In IJmuiden werd toen een piek van 41 m/s gemeten bij een hoogste uurgemiddelde van liefst 30 m/s (11 Bft)! Op 15 zomerdagen kwam het daar tot minstens 7 Beaufort. Juni kende een noordoostpassaat tot de 18de. In juli overheersten de zuidwesters juist de hele maand en augustus gaf qua windrichting een vrij normaal beeld. Dat resulteerde in een gemiddelde luchtverplaatsing van 1,5 m/s uit wzw (n = 1,4 m/s uit wzw).

Onweer

Op 41 dagen werd ergens in ons land de donder gehoord en dat is één minder dan normaal. In De Bilt werden 11 onweersdagen geteld tegen 16 normaal. Uitgebreid was het onweer op 20 juni, 9, 11 en 24 juli, 25 en 27 augustus.

Tabel 7. Zomer 2023		Temperatuur								max ≥		uren		W-	Neerslag		dagen		Bedekking		Weercijfer				
		max	gem	min	ho. max	la. min	20	25	30	18+	get. Tot.	ho. etm	0.1	1	10 gem	zl	zo gem	≤ 4	≥ 8						
Heerenveen	1*-A-24	22,1	17,3	12,2	31,5	7	6,0	6	63	19	3	967	63	290	29	7	45	30	11	4,6	2	9	6,2	15	27
Laaksum	4*-A-24	21,9	18,3	14,7	30,8	7	7,8	6	62	14	2	1067	103	227	26	8	37	32	9	3,9	1	20			
Lemmer	3*-B-18	22,5	17,9	13,7	31,5	7	7,0	6	72	21	3	1066	83												
Schettens	4*-A-18	21,7	17,6	13,7	31,3	7	5,7	6	62	16	3	929	66	206	18	7	43	31	8	4,3			6,2	12	26
Delfzijl	2*-C-18	23,1	18,2	13,8	33,0	7	9,8	8	74	29	5	958	115	225	23	7	50	38	7	4,5			7,6	4	50
Bilthoven-N	2*-C-18	23,3	18,5	14,3	34,0	7	9,4	6	74	31	5		288	37	7	43	33	11					8,0	3	58
Woudenberg	18	24,2	18,6	13,9	33,3	7	8,2	6	76	35	9	1037	130	295	32	7	41	33	10	5,4			6,4		
Nieuwerker a/d IJssel	1*-E-18	24,6	19,3	15,0	32,9	7	10,2	6	86	35	7	1206	166	250	33	7	37	31	8						

Fig. 9 Aantal dagen onweer	
Gemiddeld	13
Normaal	14
Eelde	19
Plaatselijk	7

Tabel 8. Onweer (extremen)		
	hoogste aantal dagen	
juni	2	Diverse plaatsen
juli	10	Eelde
augustus	9	Hoogeveen
zomer	19	Eelde

Luchtdruk

De gemiddelde luchtdruk liep uiteen van 1013,6 hPa op de Wadden tot 1014,5 hPa te Maastricht. In De Bilt werd 1014,1 hPa berekend tegen normaal 1015,6. De hoogste luchtdruk bedroeg daar 1024,6 hPa. Het was nooit eerder voorgekomen dat de druk in de zomer in De Bilt onder de 1025 hPa bleef (oude record 1025,3 hPa in 1953). Op 2 augustus daalde de druk

daar tot 987,5 hPa, even laag als in de zomer van 2000. Alleen in 1905, 1912, 1917 en 1956 kwam in De Bilt een lagere zomerwaarde voor. Landelijk bedroeg de hoogste luchtdruk 1026,0 hPa op 1 juni en de laagste 986,2 hPa op 2 augustus, beide op Vlieland.

Tabel 9. Dagen onweer Nederland		
juni	5	(-8)
juli	20	(+5)
augustus	16	(+2)
zomer	41	(-1)

Neerslag

Met een landelijk gemiddelde van 257 mm tegen 240 normaal was de zomer veel natter dan vorig jaar en ietsje droger dan in 2021. Het neerslagpatroon was grillig, maar de natste gebieden lagen in het binnenland en het droogst was het in de kustgebieden, met name in Noord-Groningen. Dat het zomertotaal de normaalwaarde zou overschrijden, daar leek het na de droge juni helemaal niet op. Op 20 juni kwam in De Bilt een einde aan een recordlange reeks van 38 droge dagen die was begonnen op 13 mei. Twee dagen later viel er lokaal in het oosten van het land meer dan 60 mm regen, maar waar dat gemist werd kon juni uitgroeien tot een zeer droge maand. Op veel plaatsen viel minder dan 10 mm regen. In De Bilt waren maar drie dagen met ≥ 1 mm neerslag, een maandrecord. Juli verliep over de hele linie vrij nat, vooral rond de 5de (Poly) en in de derde decade. Het noorden van het land was het natste deel, het zuidwesten het droogst. Na een natte eerste augustusdecade volgde een droge periode van 14 tot 24 augustus,

en de laatste week was weer vrij nat. Plaatselijk werd meer dan 60 mm etmaalregen afgetapt op 1, 3 en 6 augustus.

Tabel 10. Districtsgemiddelden		
Waddeneilanden	247	+26
Fryslân-vasteland	238	-5
Groningen	232	-12
Drente	258	+11
Overijssel	274	+29
Veluwe	276	+24
Oost-Gelderland	314	+79
Betuwe	242	+15
Utrecht	261	+14
Flevoland + IJsselmeer	240	-4
Noord-Holland (excl. Texel)	253	+11
Zuid-Holland	245	-3
Zeeland	234	+2
Westelijk Noord-Brabant	245	+10
Oostelijk Noord-Brabant	287	+64
Limburg-laag	278	+58
Limburg-hoog	286	+43
Nederland	257	+17

Tabel 11. Natste en droogste plaatsen		
Siebangewald	LI	371
Venray	LI	340
Deelen	GE	339
Woold	GE	337
Arcen	LI	337
IJsselstein	LI	336
Duiven	GE	335
Lichtenvoorde	GE	334
Enschede	OV	333
Klazienaveen	DR	333
Lievelde	GE	326
Hengelo	GE	325
		•
		•
Anjum	FR	198
Enkhuizen	NH	197
Kornwerderzand	FR	196
Biervliet	ZL	195
Stavoren	FR	194
Philippine	ZL	191
Zandvoort	NH	188
Nieuw Helvoet	ZH	186
Tiel	GE	178
Petten	NH	176
Oosterhout	NB	175
Schoondijke	ZL	171

Tabel 12. Relatief natst / droogst

Siebangewald	LI	+152
Venray	LI	+126
Arcen	LI	+117
		•
		•
Uithuizen	GR	-58
Schoondijke	ZL	-68
Oosterhout	NB	-72

Het aantal dagen met ≥ 10 mm varieerde van 15 in Castricum (NH) en Siebangewald (LB) tot 4 in Eenrum (GR). De Bilt had er 7, wat normaal is. Daar waren 35 dagen met ≥ 1 mm (n 32). Landelijk liep dat aantal uiteen van 39 in Emmen, Woold (GL) en Zeerijp (GR) tot 23 in Ouddorp (ZH). De meeste droge dagen ($< 0,1$ mm) werden geteld in Katwijk aan de Rijn en Kortgene (ZL), namelijk 61. Veendam had er slechts 36. De Bilt kwam met 48 droge dagen vrijwel op normaal (49) uit.

De neerslagduur bedroeg in De Bilt 131 uren tegen 127 normaal. Het langst regende het in Deelen (140 uren), het kortst in Hoek van Holland (97 uren).

Diversen

De gemiddelde relatieve vochtigheid in De Bilt bedroeg 72% tegen 77 normaal en de laagste waarde van 15% werd in Wilhelminadorp gemeten op 12 juni. Het aantal ADS-dagen liep in De Bilt op tot 31 (normaal 22), dat is vijf minder dan vorig jaar. De gemiddelde zeewatertemperatuur bij Den Helder bedroeg 18,6 °C tegen normaal 17,9 °C. Hoezo, slechte zomer? Dat het beeld van de afgelopen zomer bij het grote publiek toch tamelijk negatief was, komt vooral door de wisselvallige, natte periode van 20 juli tot 10 augustus, voor velen juist de zomervakantie.

Bronnen

- www.knmi.nl
- Weerspiegel en website VVK
- Klimaatarchief KY / HZ

Zoekcode website = VVKweb-3424

<https://www.vvkweb.nl/index.php?page=3424>

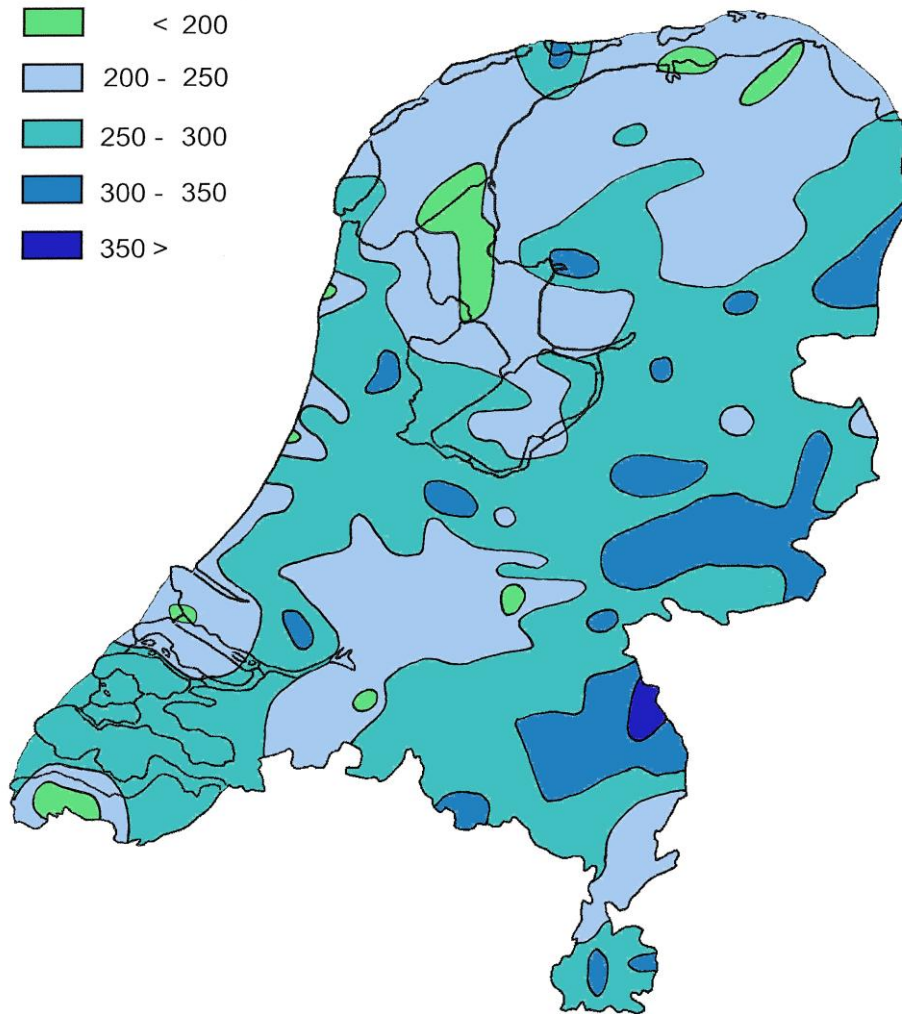
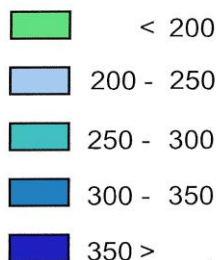

Fig. 10 Neerslag

Gemiddeld	257
Normaal	240
Siebangewald	371
Schoondijke	171

Tabel 13. Neerslag

	juni	juli	augustus	zomer	normaal
landgemiddelde	26	108	123	257	240
Afwijking	-43	+25	+35	+17	
neerslagduur (De Bilt)	21	63	47	131	127
Afwijking	-20	+20	+4	+4	

Tabel 14. Neerslag (extremen)

	hoogste maandsom	laagste maandsom	hoogste etmaalsom (datum)
juni	89 Weerselo	9 Dirksland	64 (23) Hengelo-Ov
juli	166 Hoozevee	55 Oost-Maerland	44 (10) Zwolle
augustus	191 Duiven	63 Roodeschool	78 (06) Purmerend